T084 TKL 2 (46) 1509 Luận Đại Trí Độ-Giải Thích Phẩm 26-Vô Sanh

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 53

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ
QUYEÅN 53
GIAÛI THÍCH PHAÅM HAI MÖÔI SAÙU: VOÂ SANH

KINH: Baáy giôø Tueä maïng Xaù-lôïi-phaát noùi vôùi Tu-boà-ñeà raèng: Boà- taùt ma-ha-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät quaùn caùc phaùp. Theá naøo laø Boà-taùt? Theá naøo laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Theá naøo laø quaùn? Tu-boà-ñeà noùi vôùi Xaù-lôïi-phaát: OÂng hoûi theá naøo laø Boà-taùt? Ngöôøi phaùt ñaïi taâm vì Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, aáy goïi laø Boà-taùt. Cuõng bieát heát thaûy phaùp, heát thaûy chuûng töôùng, cuõng khoâng ñaém tröôùc theo ñoù; bieát saéc töôùng khoâng ñaém tröôùc, cho ñeán bieát Möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng khoâng ñaém tröôùc. Xaù-lôïi-phaát hoûi Tu-boà-ñeà: Theá naøo laø heát thaûy phaùp töôùng? Tu-boà-ñeà ñaùp: Neáu coù danh töï nhaân duyeân hoøa hôïp bieát caùc phaùp laø saéc, laø höông, vò, xuùc, phaùp, laø trong, ngoaøi, laø phaùp höõu vi, laø phaùp voâ vi; laáy töôùng danh töï, ngöõ ngoân aáy bieát caùc phaùp aáy goïi laø bieát töôùng caùc phaùp. Nhö Xaù-lôïi-phaát hoûi: Theá naøo laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Xa lìa neân goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Xa lìa phaùp gì? Xa lìa naêm uaån, möôøi taùm giôùi, möôøi hai nhaäp; xa lìa Thí Ba-la-maät cho ñeán Thieàn Ba-la-maät; xa lìa noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng. Vì xa lìa neân goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Laïi nöõa, xa lìa Boán nieäm xöù, cho ñeán xa lìa Möôøi taùm phaùp khoâng chung; xa lìa Nhaát thieát trí. Do nhaân duyeân aáy neân xa lìa goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Nhö Xaù-lôïi-phaát hoûi: Theá naøo laø quaùn? Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha- taùt khi tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät quaùn saéc chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi voâ thöôøng, chaúng phaûi vui, chaúng phaûi khoå, chaúng phaûi ngaõ, chaúng phaûi voâ ngaõ, chaúng phaûi khoâng, chaúng phaûi chaúng khoâng, chaúng phaûi

töôùng, chaúng phaûi voâ töôùng, chaúng phaûi taùc, chaúng phaûi voâ taùc, chaúng phaûi tòch dieät, chaúng phaûi chaúng tòch dieät, chaúng phaûi lìa, chaúng phaûi chaúng lìa; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng nhö vaäy. Thí Ba-la-maät cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät, noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, Boán nieäm xöù cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, heát thaûy moân Tam-muoäi, heát thaûy moân Ñaø-la-ni cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng, quaùn chaúng phaûi thöôøng, chaúng phaûi voâ thöôøng, chaúng phaûi vui, chaúng phaûi khoå, chaúng phaûi ngaõ, chaúng phaûi voâ ngaõ, chaúng phaûi khoâng, chaúng phaûi chaúng khoâng, chaúng phaûi töôùng, chaúng phaûi voâ töôùng, chaúng phaûi taùc, chaúng phaûi voâ taùc, chaúng phaûi tòch dieät, chaúng phaûi chaúng tòch dieät, chaúng phaûi lìa, chaúng phaûi chaúng lìa. Xaù-lôïi-phaát! AÁy goïi laø Boà-taùt ma-ha-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät quaùn caùc phaùp. LUAÄN: Hoûi: Nghóa Boà-taùt, nghóa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, nghóa caùc quaùn, treân kia ñaõ hoûi, nay côù sao coøn hoûi? Ñaùp: Tröôùc ñaõ ñaùp ví duï caây lôùn, khoâng theå chaët moät laùt ñöùt ñöôïc, vieäc aáy khoù, neân laïi hoûi tieáp. Laïi nöõa, Baùt-nhaõ Ba-la-maät coù voâ löôïng nghóa, nhö trong phaåm Ñaøm-voâ-kieät noùi: Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö nöôùc bieån lôùn voâ löôïng, nhö nuùi Tu-di ñuû thöù nghieâm söùc, theá neân hoûi. Laïi, lôøi hoûi aáy tuy ñoàng maø ñaùp nghóa coù nhieàu sai khaùc. Laïi nöõa, chö Phaät vì döùt taâm aùi tröôùc phaùp (phaùp aùi) neân khoâng laäp kinh saùch, cuõng khoâng trang söùc ngoân ngöõ, chæ vì teá ñoä chuùng sinh, tuøy theo ngöôøi ñaùng ñoä maø noùi; nhö ao nöôùc lôùn toát trong maùt, voâ löôïng chuùng sanh tröôùc sau ñi ñeán uoáng no roài ñi, ngöôøi nghe phaùp cuõng nhö vaäy. Phaät tröôùc tieân noùi Boà-taùt, Baùt-nhaõ vaø quaùn, ngöôøi ñeán tröôùc ñöôïc giaûi ngoä roài ñi, ngöôøi ñeán sau chöa nghe, theá neân laïi hoûi tieáp. Boà-ñeà coù ba laø A-la-haùn Boà-ñeà, Bích-chi Phaät Boà-ñeà vaø Phaät Boà- ñeà. Khoâng hoïc maø trí tueä thanh tònh khoâng nhô neân goïi laø Boà-ñeà. Boà-taùt tuy coù trì tueä lôùn maø phieàn naõo vaø taäp khí chöa heát, neân khoâng goïi laø Boà-ñeà. Trong ñaây chæ noùi moät thöù ñoù laø Phaät Boà-ñeà. Taùt-ñoûa, laø Chuùng sanh; chuùng sanh aáy vì ñaïo Voâ thöôïng maø phaùt taâm tu haønh. Laïi nöõa, Taùt-ñoûa goïi laø Ñaïi taâm; ngöôøi aáy phaùt ñaïi taâm caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc maø chöa ñöôïc, vì vaäy neân goïi laø Boà-ñeà Taùt-ñoûa. Phaät ñaõ chöùng ñöôïc Boà-ñeà aáy, khoâng goïi laø Boà-ñeà Taùt-ñoûa, vì ñaïi taâm ñaõ ñaày ñuû. Caùc nghóa khaùc veà Boà-taùt nhö tröôùc ñaõ noùi roäng. Laïi nöõa, trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân: Ngöôøi aáy vì Phaät ñaïo neân tu haønh; bieát töôùng heát thaûy caùc phaùp, cuõng chaúng ñaém tröôùc. Töôùng

caùc phaùp laø caùnh cöûa ñeå coù theå bieát caùc phaùp laø saéc, laø tieáng v.v... Löôïc noùi nghóa Boà-taùt laø tröôùc tieân bieát moãi moãi töôùng cuûa caùc phaùp, nhö ñaát töôùng cöùng, vaäy sau môùi bieát töôùng roát raùo khoâng; ñoái vôùi hai thöù trí tueä aáy cuõng khoâng ñaém tröôùc, chæ muoán ñoä chuùng sanh. Boà-taùt

ñöôïc trí tueä nhö vaäy, xa lìa heát thaûy phaùp töôùng rieâng, nhö ñoái vôùi saéc lìa saéc, lìa saéc töùc laø töï taùnh khoâng. Xa lìa laø teân khaùc cuûa khoâng. Boà-taùt ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät, taâm xa lìa heát thaûy phaùp. Vì côù sao? Vì thaáy toäi loãi cuûa heát thaûy phaùp. A-la-maät, laø xa lìa. Ba-la-maät, laø ñaùo bæ ngaïn. Hai aâm aáy gaàn nhau, nghóa hôïp nhau, cho neân laáy A-la-maät giaûi thích Ba-la-maät. Xa lìa nhöõng phaùp gì? Xa lìa naêm uaån, möôøi taùm giôùi, möôøi hai nhaäp, cho ñeán Nhaát thieát trí. Vì xa lìa caùc phaùp aáy neân goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Nhö Thieàn Ba-la-maät hay ñieàu phuïc taâm ngöôøi thì Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay daïy ngöôøi xa lìa caùc phaùp. Quaùn laø khoâng quaùn caùc phaùp thöôøng voâ thöôøng, nhö tröôùc ñaõ noùi. KINH: Xaù-lôïi-phaát hoûi Tu-boà-ñeà: Nhaân duyeân gì saéc chaúng sanh laø chaúng phaûi saéc; thoï, töôûng, haønh, thöùc chaúng sanh laø chaúng phaûi thöùc, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng chaúng sanh laø chaúng phaûi Trí nhaát thieát chuûng? Tu-boà-ñeà ñaùp: Saéc, töôùng saéc khoâng, trong saéc khoâng khoâng coù saéc khoâng coù sanh. Vì nhaân duyeân aáy neân saéc chaúng sanh laø chaúng phaûi saéc; thoï, töôûng, haønh, thöùc, thoï, töôûng, haønh, thöùc khoâng, trong thöùc khoâng khoâng coù thöùc, khoâng coù sanh; vì nhaân duyeân aáy neân thoï, töôûng, haønh, thöùc chaúng sanh laø chaúng phaûi thoï, töôûng, haønh, thöùc. Xaù-lôïi-phaát! Thí Ba-la-maät, töôùng Thí Ba-la-maät khoâng, trong Thí Ba-la-maät khoâng, khoâng coù Thí Ba-la-maät, khoâng coù sanh; Giôùi Ba-la- maät, Nhaãn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la- maät, töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng, trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng, khoâng coù Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng coù sanh. Do nhaân duyeân aáy neân, Xaù-lôïi-phaát, Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng sanh laø chaúng phaûi Baùt-nhaõ Ba- la-maät; noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, Boán nieäm xöù cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, Trí nhaát thieát cuõng nhö vaäy. Do nhaân duyeân aáy neân noäi khoâng chaúng sanh laø chaúng phaûi noäi khoâng, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng chaúng sanh laø chaúng phaûi Trí nhaát thieát chuûng. Xaù-lôïi-phaát hoûi Tu-boà-ñeà: Vì nhaân duyeân gì oâng noùi saéc chaúng hai laø chaúng phaûi saéc; thoï, töôûng, haønh, thöùc chaúng hai laø chaúng phaûi thöùc, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng chaúng hai laø chaúng phaûi Trí nhaát thieát

chuûng? Tu-boà-ñeà ñaùp raèng: Sôû höõu saéc, sôû höõu chaúng hai; sôû höõu thoï, töôûng, haønh, thöùc, sôû höõu chaúng hai. Taát caû phaùp aáy ñeàu chaúng hôïp, chaúng taùn, khoâng saéc, khoâng hình, khoâng ñoái, moät töôùng ñoù laø voâ töôùng. Maét cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Do nhaân duyeân aáy neân, Xaù-lôïi-phaát, saéc chaúng hai laø chaúng phaûi saéc; thoï, töôûng, haønh, thöùc chaúng hai laø chaúng phaûi… thöùc, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng chaúng hai, laø chaúng phaûi Trí nhaát thieát chuûng. Xaù-lôïi-phaát hoûi Tu-boà-ñeà: Do nhaân duyeân gì neân noùi saéc aáy vaøo phaùp soá khoâng hai; thoï, töôûng, haønh, thöùc vaøo phaùp soá khoâng hai, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng vaøo phaùp soá khoâng hai? Tu-boà-ñeà ñaùp: Saéc chaúng khaùc voâ sanh, voâ sanh chaúng khaùc saéc, saéc töùc laø voâ sanh, voâ sanh töùc laø saéc; thoï, töôûng, haønh, thöùc chaúng khaùc voâ

sanh, voâ sanh chaúng khaùc... thöùc; thöùc töùc laø voâ sanh, voâ sanh töùc laø thöùc. Do nhaân duyeân aáy neân, Xaù-lôïi-phaát, saéc vaøo phaùp soá khoâng hai; thoï, töôûng, haønh, thöùc vaøo phaùp soá khoâng hai, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng, cuõng nhö vaäy. LUAÄN: Hoûi: Cuoái phaåm treân, neân hoûi nghóa chaúng sanh, côù sao trong ñaây môùi hoûi? Ñaùp: Ba ñaïi phaùp deã hieåu, vì lôïi ích nhieàu chuùng sanh, neân tröôùc hoûi: Vì nhaân duyeân gì saéc chaúng sanh laø chaúng phaûi saéc, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng chaúng sanh laø chaúng phaûi Trí nhaát thieát chuûng? Tu-boà- ñeà ñaùp: Saéc laø khoâng, trong saéc khoâng coù töôùng saéc. Haønh giaû duøng trí tueä voâ sanh aáy laøm cho saéc voâ sanh. Neáu hieåu ñöôïc voâ sanh aáy, taâm lieàn nghó raèng nay chính laø ñöôïc thaät töôùng cuûa saéc, theá neân noùi saéc voâ sanh laø chaúng phaûi saéc, saéc taùnh thöôøng töï voâ sanh, chaúng phaûi nay duøng söùc trí tueä khieán noù voâ sanh. Nhö coù ngöôøi phaù saéc laøm cho khoâng, vaãn coøn coù yù töôûng veà töôùng baûn saéc. Thí nhö phaù nhaø xí ñeå laøm nhaø ôû, nay tuy khoâng coøn nhaø xí, maø vaãn coù caûm töôûng baát tònh; neáu bieát ñöôïc nhaø xí voán khoâng, huyeãn hoùa laøm ra, thì khoâng coù caûm töôûng nhaø xí. Haønh giaû cuõng nhö vaäy, neáu bieát ñöôïc saéc töø xöa laïi ñaây ban ñaàu töï ñaõ voâ sanh, thì khoâng coøn töôûng veà saéc. Theá neân noùi saéc voâ sanh laø chaúng phaûi saéc, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Hoûi: OÂng tröôùc töï noùi voâ sanh töùc laø khoâng hai, sao nay coøn hoûi nöõa? Ñaùp: Nghóa tuy moät maø cöûa ñi vaøo quaùn coù khaùc. Treân kia noùi laø phaù trong nhaân tröôùc coù quaû, neáu khoâng coù quaû laø phaùp sanh aáy coù moät coù khaùc v.v... Sanh aáy hoaëc ban ñaàu sanh, hoaëc sau sanh; phaù sanh nhö

vaäy v.v... goïi laø voâ sanh. Nay ñaây phaù hai phaùp maét vaø saéc, coù vaø khoâng v.v... aáy goïi laø khoâng hai. Haønh giaû hoaëc tröôùc vaøo cöûa quaùn voâ sanh, sau vaøo cöûa quaùn khoâng hai; hoaëc tröôùc vaøo cöûa quaùn khoâng hai, sau vaøo cöûa quaùn voâ sanh. Nghóa tuy moät maø haønh giaû quaùn khaùc nhau. Phaù saéc hai, cho neân noùi laø khoâng hai; phaù saéc sanh cho neân noùi laø voâ sanh. Treân kia noùi nhaân duyeân cuûa voâ sanh, ñoù laø töï töôùng khoâng; ñaây noùi nhaân duyeân cuûa khoâng hai, ñoù laø chaúng hôïp, chaúng taùn, nhaát töôùng ñoù laø voâ töôùng. Nghóa tuy ñoàng moät khoâng, maø treân kia laø töï töôùng khoâng, coøn ôû ñaây laø taùn khoâng. Saéc vaøo phaùp soá khoâng hai laø, haønh giaû quaùn saéc töôùng chaúng sanh chaúng dieät, khi aáy phaân bieät saéc, nay bieán laøm voâ sanh, theá neân noùi saéc voâ sanh töùc laø khoâng hai. Vì côù sao? Vì saéc phaù taùn töùc laø voâ sanh. Nhö ôû tröôùc khi phaân bieät caùc phaùp, lìa saéc khoâng coøn coù sanh ñöôïc, coøn ôû ñaây saéc phaù taùn töùc laø voâ sanh, khoâng ñöôïc coøn coù voâ sanh naøo khaùc. Vì vaäy neân saéc töùc laø vaøo soá khoâng hai. AÁy laø hai vò A-la-haùn Xaù-lôïi-phaát vaø Tu-boà-ñeà ôû tröôùc Phaät luaän nghò vôùi nhau xong. Tu-boà-ñeà baïch Phaät maø coøn noùi laïi nghóa aáy, laø muoán ñöôïc Phaät chöùng tri vaäy. KINH: Baáy giôø Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, quaùn caùc phaùp nhö vaäy, khi aáy thaáy saéc voâ sanh, roát raùo thanh tònh; thaáy thoï, töôûng, haønh, thöùc voâ

sanh, roát raùo thanh tònh; thaáy ngaõ voâ sanh cho ñeán keû bieát, keû thaáy voâ sanh, roát raùo thanh tònh; thaáy Thí Ba-la-maät cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ sanh, roát raùo thanh tònh; thaáy noäi khoâng voâ sanh cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng voâ sanh, roát raùo thanh tònh; thaáy Boán nieäm xöù voâ sanh cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung voâ sanh, roát raùo thanh tònh; thaáy heát thaûy Tam-muoäi, heát thaûy Ñaø-la-ni voâ sanh, roát raùo thanh tònh; cho ñeán thaáy Trí nhaát thieát chuûng voâ sanh, roát raùo thanh tònh; thaáy phaøm phu, phaùp phaøm phu voâ sanh, roát raùo thanh tònh; thaáy Tu-ñaø-hoaøn, phaùp Tu-ñaø-hoaøn, Tö-ñaø-haøm, phaùp Tö-ñaø-haøm, A-na-haøm, phaùp A-na-haøm, A-la-haùn, phaùp A-la-haùn, Bích-chi Phaät, phaùp Bích-chi Phaät, Boà-taùt, phaùp Boà-taùt, Phaät, phaùp Phaät voâ sanh, roát raùo thanh tònh. Xaù-lôïi-phaát noùi vôùi Tu-boà-ñeà: Nhö toâi nghe nghóa cuûa Tu-boà-ñeà noùi saéc laø chaúng sanh; thoï, töôûng, haønh, thöùc laø chaúng sanh cho ñeán Phaät, phaùp Phaät laø chaúng sanh. Neáu nhö vaäy thì nay khoâng theå ñöôïc Tu- ñaø-hoaøn, quaû Tu-ñaø-hoaøn, Tö-ñaø-haøm, quaû Tö-ñaø-haøm, A-na-haøm, quaû A-na-haøm, A-la-haùn, quaû A-la-haùn, Bích-chi Phaät, ñaïo Bích-chi Phaät, khoâng theå ñöôïc Trí nhaát thieát chuûng cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt, cuõng khoâng

coù saùu ñöôøng sai khaùc, cuõng khoâng ñöôïc naêm thöù Boà-ñeà cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt. Naøy Tu-boà-ñeà! Neáu heát thaûy phaùp töôùng chaúng sanh, thì vì côù sao Tu-ñaø-hoaøn vì muoán döùt ba kieát laø thaân kieán, giôùi thuû, nghi, neân tu ñaïo? Tö-ñaø-haøm vì muoán laøm moûng daâm, noä, si, neân tu ñaïo? A-na-haøm vì muoán döùt naêm haï phaàn kieát laø tham, saân, thaân kieán, giôùi thuû, nghi, neân tu ñaïo? A-la-haùn vì muoán döùt naêm thöôïng phaàn kieát laø saéc aùi, voâ saéc aùi, traïo cöû, kieâu maïn, voâ minh neân tu ñaïo? Bích-chi phaät vì muoán phaùp Bích-chi Phaät neân tu ñaïo? Vì côù sao Boà-taùt ma-ha-taùt laøm vieäc khoù laøm, chòu caùc thöù khoå vì chuùng sanh? Vì côù sao Phaät chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Vì côù sao Phaät Chuyeån phaùp luaân? Tu-boà-ñeà ñaùp laïi Xaù-lôïi-phaát: Toâi khoâng muoán khieán phaùp voâ sanh coù sôû ñaéc, toâi cuõng khoâng muoán khieán trong phaùp voâ sanh ñöôïc coù Tu- ñaø-hoaøn, quaû Tu-ñaø-hoaøn; cho ñeán khoâng muoán khieán trong phaùp voâ sanh ñöôïc coù A-la-haùn, quaû A-la-haùn, Bích-chi Phaät, ñaïo Bích-chi Phaät; toâi cuõng khoâng muoán khieán trong phaùp voâ sanh Boà-taùt laøm vieäc khoù laøm, chòu caùc thöù khoå, vì chuùng sanh, Boà-taùt cuõng khoâng laáy taâm laøm vieäc khoù laøm ñeå haønh ñaïo. Vì sao? Naøy Xaù-lôïi-phaát! Vì sanh taâm khoù, taâm khoå laø khoâng theå laøm lôïi ích voâ löôïng voâ soá chuùng sanh. Naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt thöông xoùt chuùng sanh, ñoái vôùi chuùng sanh töôûng nhö cha meï, anh em; töôûng nhö con daïi vaø nhö thaân mình. Nhö vaäy môùi coù theå laøm lôïi ích voâ löôïng voâ soá chuùng sanh, vì laáy voâ sôû ñaéc laøm phöông tieän. Vì côù sao? Vì Boà-taùt ma-ha-taùt neân sanh taâm nhö vaày: Nhö ngaõ tìm khaép heát thaûy xöù, heát thaûy chuûng ñeàu khoâng theå coù ñöôïc; noäi ngoaïi phaùp cuõng nhö vaäy. Neáu sanh töôûng nhö vaäy, thì khoâng coù taâm khoù, taâm khoå. Vì sao? Vì Boà-taùt ñoái nôi

heát thaûy xöù, heát thaûy chuûng, heát thaûy phaùp ñeàu khoâng thoï. Xaù-lôïi-phaát! Toâi cuõng khoâng muoán khieán cho trong phaùp voâ sanh coù Phaät chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc; cuõng khoâng muoán khieán cho trong phaùp voâ sanh coù Chuyeån phaùp luaân, cuõng khoâng muoán khieán cho trong phaùp voâ sanh coù ñaéc ñaïo. LUAÄN: Luaän giaû noùi: Quaùn voâ sanh coù hai baäc: 1. Quaùn nhu thuaän nhaãn. 2. Quaùn voâ sanh nhaãn. Tröôùc kia noùi voâ sanh laø quaùn nhu thuaän nhaãn, chöa roát raùo thanh tònh, daàn daàn taäp quaùn nhu thuaän maø ñöôïc voâ sanh nhaãn, thì roát raùo thanh tònh. Hoûi: Boà-taùt chöa döùt heát kieát söû, chöa ñöôïc Phaät ñaïo, trí tueä chöa thuaàn tònh, laøm sao noùi roát raùo thanh tònh? Ñaùp: Boà-taùt khi ñöôïc voâ sanh nhaãn, dieät caùc phieàn naõo, ñöôïc Boà- taùt ñaïo, vaøo Boà-taùt vò, tuy coøn taäp khí phieàn naõo, ñeán khi ngoài ñaïo traøng

môùi heát, khoâng bò chöôùng ngaïi neân roát raùo thanh tònh. Laïi nöõa, roát raùo thanh tònh laø ñoái vôùi nhu thuaän ñaïo roát raùo thanh tònh, chöù khoâng phaûi ñoái vôùi Phaät ñaïo. Vì chuùng sanh khoâng, phaùp khoâng, neân töø thaáy ñöôïc saéc voâ sanh roát raùo thanh tònh, cho ñeán thaáy ñöôïc Phaät vaø Phaät ñaïo voâ sanh roát raùo thanh tònh. Tu-boà-ñeà duøng caùc nhaân duyeân noùi caùc phaùp töôùng, quyeát ñònh voâ sanh. Nhaân vieäc aáy maø Xaù-lôïi-phaát naïn hoûi: Trong giôùi Hieàn Thaùnh, raát nhoû laø Tu-ñaø-hoaøn vaø phaùp Tu-ñaø-hoaøn, raát lôùn laø Phaät vaø Phaät phaùp. Neáu voâ sanh nhö vaäy thì Thaùnh nhaân khoâng coù lôùn nhoû, Thaùnh phaùp khoâng coù öu lieät; cuõng khoâng coù saùu ñöôøng sai khaùc? Ñaây laø löôïc vaán naïn, tieáp sau hoûi veà döùt ba kieát tu ñaïo laø roäng vaán naïn. Hoûi: Nhöõng gì laø naêm thöù Boà-ñeà? Ñaùp: Moät laø nhu thuaän, hai laø voâ sanh nhaãn, vaø ba thöù Boà-ñeà: Thanh-vaên, Ñoäc giaùc, Phaät. Ñoái vôùi ba Boà-ñeà naøy, vöôït qua hai thöù ñaàu maø truï ôû Boà-ñeà thöù ba. Laïi coù naêm Boà-ñeà: 1. Goïi laø phaùt taâm Boà-ñeà, laø ôû trong voâ löôïng sanh töû maø phaùt taâm caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, neân goïi laø Boà-ñeà. Ñaây laø trong nhaân noùi quaû. 2. Goïi laø phuïc taâm Boà-ñeà, laø beû gaõy caùc phieàn naõo, haøng phuïc taâm mình, vaø tu haønh caùc Ba-la-maät. 3. Goïi laø minh taâm Boà-ñeà, laø quaùn caùc phaùp ba ñôøi, goác ngoïn, töôùng chung, töôùng rieâng, phaân bieät truø löôïng, roõ ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp roát raùo thanh tònh; nghóa laø töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät. 4. Goïi laø xuaát ñaùo Boà-ñeà, laø nôi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, vì ñöôïc löïc phöông tieän (töùc laáy voâ sôû ñaéc laøm löïc phöông tieän) neân cuõng khoâng chaáp tröôùc Baùt-nhaõ Ba-la-maät, dieät heát thaûy phieàn naõo, thaáy heát thaûy chö Phaät möôøi phöông, ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn, ra khoûi ba coõi, ñeán Trí nhaát thieát chuûng. 5. Goïi laø Voâ thöôïng Boà-ñeà, laø ngoài ñaïo traøng, döùt taäp khí phieàn naõo, chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Nhö vaäy laø chöùng ñöôïc naêm thöù Boà-ñeà, coøn nghóa caùc hieàn thaùnh döùt kieát söû, nhö tröôùc ñaõ noùi. Hoûi: Trong phaùp Thanh-vaên noùi roäng nghóa döùt kieát, côù sao khoâng noùi haïnh Bích-chi Phaät, Boà-taùt coù caùc haïnh? Ñaùp: Phaùp Bích-chi Phaät khoâng khaùc vôùi Thanh-vaên, chæ coù phöôùc ñöùc lôïi caên, moät ít

thaâm nhaäp thaät töôùng caùc phaùp laø khaùc. Coøn Boà-taùt ñaïo tuy coù caùc haïnh, nhöng chæ khoå haïnh khoù laøm laø vieäc hy höõu, chuùng

sanh troâng thaáy hoan hyû, noùi raèng Boà-taùt vì chuùng ta maø haønh haïnh nhö vaäy, coøn caùc haïnh khaùc tuy thaâm dieäu, song ngöôøi phaøm khoâng theå bieát, haïnh aáy khoâng gaây caûm ñöôïc, neân khoâng noùi. Laïi nöõa, nhö yù naïn vaán cuûa Xaù-lôïi-phaát laø neáu caùc phaùp hoaøn toaøn voâ sanh, khoâng tòch, thì heát thaûy chuùng sanh ñeàu ñaém vui, côù sao Boà-taùt moät mình chòu khoå haïnh? Laïi nöõa, chö Phaät thöôøng öa xa lìa, tòch tònh, döùt phaùp aùi, quyeát ñònh bieát caùc phaùp khoâng chuyeån khoâng hoaøn, côù sao laïi chuyeån Phaùp luaân cho chuùng sanh? Tu-boà-ñeà ôû tröôùc Phaät noùi phaùp voâ sanh, Phaät khoâng quôû traùch baùc beû, ñöôïc naêng löïc khoaùi thích, vui noùi khoâng khoù, neân ñaùp laïi Xaù-lôïi-phaát raèng: Toâi cuõng hoaøn toaøn khoâng muoán khieán nôi phaùp voâ sanh coù saùu haïng Thaùnh nhaân, tröø Boà-taùt neân noùi saùu vaø saùu ñaïo khaùc nhau. Vì côù sao? Vì chöùng ñöôïc phaùp voâ sanh neân goïi laø Thaùnh phaùp vaø Thaùnh nhaân, coù sai khaùc, coøn trong phaùp voâ sanh hoaøn toaøn khoâng coù gì. Laïi nöõa, trong phaùp voâ sanh coù hai ñieàu loãi: Loãi thoâ laø vì toäi saùt sanh, troäm caép v.v... neân coù ba ñöôøng aùc; loãi vi teá laø vì ñem taâm chaáp tröôùc laøm boá thí, trì giôùi neân coù ba ñöôøng laønh. Hoaëc Boà-taùt sanh taâm cho laø khoù laø khoå, thì khoâng theå ñoä heát thaûy chuùng sanh. Nhö vieäc nhoû cuûa theá gian, taâm khoù khaên cho laø khoå, vieäc coøn khoâng thaønh huoáng gì thaønh Phaät ñaïo. Nhaân duyeân thaønh Phaät ñaïo laø taâm ñaïi töø ñaïi bi, xem chuùng sanh nhö cha meï, con caùi, thaân mình. Vì côù sao? Vì cha meï, con caùi, thaân mình töï nhieân sanh loøng yeâu meán, chöù khoâng phaûi suy tính maø sanh loøng yeâu meán. Boà-taùt kheùo tu taâm ñaïi bi, neân ñoái vôùi heát thaûy chuùng sanh cho ñeán keû oaùn thuø cuõng ñoàng moät taâm aùi nieäm. Quaû baùo cuûa ñaïi bi coù ñöôïc vaät duïng lôïi ích ñeàu khoâng tieác, ñem heát vaät sôû höõu trong ngoaøi thí cho chuùng sanh. ÔÛ ñaây noùi lyù do khoâng tieác laø treân taát caû choã, taát caû chuûng, taát caû phaùp ñeàu khoâng theå coù ñöôïc. Neáu haønh giaû môùi vaøo Phaät phaùp, tröôùc duøng chuùng sanh khoâng, bieát caùc phaùp voâ ngaõ, nay duøng phaùp khoâng, bieát caùc phaùp cuõng khoâng. Do hai nhaân duyeân laø taâm ñaïi bi vaø caùc phaùp khoâng, neân coù theå khoâng tieác vaät sôû höõu trong ngoaøi, laøm lôïi ích chuùng sanh, maø khoâng khôûi yù töôûng khoù laøm, yù töôûng khoå haïnh, moät loøng tinh taán hoan hyû. Nhö ngöôøi vì töï thaân vaø vì cha meï, vôï con, sieâng naêng tu nghieäp, khoâng cho laø khoå; neáu vì ngöôøi khaùc maø laøm thì khoâng coù taâm hoan hyû. Khoå haïnh, khoù haønh, nhö trong phaåm sau Nhaân duyeân boån sanh, bieán hoùa hieän chòu laøm thaân suùc sanh seõ noùi. Heát thaûy caùc phaùp roát raùo khoâng, vì töôùng baát khaû tö nghì neân heát thaûy phaùp hoaøn veà maø khoâng chuyeån, neân khoâng goïi laø chuyeån, chæ vì

phaù ñieân ñaûo hö voïng neân goïi laø Chuyeån phaùp luaân. KINH: Xaù-lôïi-phaát noùi vôùi Tu-boà-ñeà: Nay toâi muoán khieán cho do sanh phaùp ñaéc ñaïo hay do voâ sanh phaùp ñaéc ñaïo? Tu-boà-ñeà noùi vôùi Xaù-lôïi-phaát: Toâi khoâng muoán khieán do sanh phaùp ñaéc ñaïo. Xaù-lôïi-phaát noùi: Vaäy nay Tu-boà-ñeà muoán khieán do voâ sanh phaùp ñaéc ñaïo ö? Tu-boà-ñeà ñaùp: Toâi cuõng khoâng muoán khieán do voâ sanh phaùp ñaéc ñaïo. Xaù-lôïi-phaát noùi: Nhö lôøi Tu-boà-ñeà noùi laø khoâng bieát khoâng ñöôïc ö? Tu-boà-ñeà ñaùp: Coù bieát coù ñöôïc chaúng do hai phaùp, maø do danh töï theá gian neân coù bieát coù ñöôïc. Do danh töï theá gian neân coù Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán A-la-haùn, Bích-chi Phaät, chö Phaät; coøn trong thaät nghóa ñeä nhaát khoâng coù bieát, khoâng coù ñöôïc, khoâng coù Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán khoâng coù chö Phaät. Tu-boà-ñeà! Neáu do danh töï theá gian neân coù bieát coù ñöôïc, vaäy saùu ñöôøng sai khaùc cuõng do danh töï theá gian neân coù, chaúng phaûi do ñeä nhaát thaät nghóa ö? Tu-boà-ñeà ñaùp: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Xaù-lôïi-phaát! Nhö danh töï theá gian neân coù bieát coù ñöôïc, saùu ñöôøng sai khaùc cuõng do danh töï theá gian neân coù, chaúng phaûi do ñeä nhaát thaät nghóa. Vì côù sao? Xaù-lôïi-phaát! Vì trong ñeä nhaát thaät nghóa khoâng nghieäp khoâng baùo; khoâng sanh khoâng dieät, khoâng saïch khoâng nhô. Xaù-lôïi-phaát noùi vôùi Tu-boà-ñeà: Phaùp baát sanh sanh hay phaùp sanh sanh? Tu-boà-ñeà ñaùp: Toâi khoâng muoán khieán phaùp baát sanh sanh cuõng khoâng muoán khieán phaùp sanh sanh. Xaù-lôïi-phaát noùi: Theá naøo laø phaùp baát sanh, khoâng muoán khieán noù sanh? Tu-boà-ñeà ñaùp: Saéc laø phaùp baát sanh, töï taùnh khoâng, khoâng muoán khieán noù sanh; thoï, töôûng. haønh. thöùc laø phaùp baát sanh, töï taùnh khoâng, khoâng muoán khieán noù sanh; cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc laø phaùp baát sanh, töï taùnh khoâng, khoâng muoán khieán noù sanh. Xaù-lôïi-phaát noùi vôùi Tu-boà-ñeà: Sanh sanh hay baát sanh sanh? Tu-boà-ñeà ñaùp: Chaúng phaûi sanh sanh cuõng chaúng phaûi baát sanh sanh. Vì côù sao? Naøy Xaù-lôïi-phaát! Sanh vaø baát sanh laø hai phaùp, khoâng hôïp khoâng taùn, khoâng saéc, khoâng hình, khoâng ñoái, moät töôùng, ñoù laø voâ

töôùng. Naøy Xaù-lôïi-phaát! Do nhaân duyeân aáy chaúng phaûi sanh sanh, cuõng chaúng phaûi baát sanh sanh. Baáy giôø Xaù-lôïi-phaát noùi vôùi Tu-boà-ñeà: Tu-boà-ñeà öa noùi phaùp voâ sanh vaø töôùng voâ sanh. Tu-boà-ñeà noùi vôùi Xaù-lôïi-phaát: Toâi öa noùi phaùp voâ sanh cuõng öa noùi töôùng voâ sanh. Vì sao? Vì caùc phaùp voâ sanh vaø töôùng voâ sanh, öa noùi vaø ngoân ngöõ, heát thaûy phaùp aáy ñeàu chaúng hôïp chaúng taùn, khoâng saéc khoâng hình, khoâng ñoái, moät töôùng ñoù laø voâ töôùng. Xaù-lôïi-phaát noùi vôùi Tu-boà-ñeà: OÂng öa noùi phaùp voâ sanh cuõng öa noùi töôùng voâ sanh, ngöõ ngoân öa noùi aáy cuõng baát sanh? Tu-boà-ñeà noùi vôùi Xaù-lôïi-phaát: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Naøy Xaù-lôïi- phaát! Vì saéc chaúng sanh; thoï, töôûng, haønh, thöùc chaúng sanh; maét chaúng sanh cho ñeán yù chaúng sanh; ñòa chuûng chaúng sanh cho ñeán thöùc chuûng chaúng sanh; thaân haønh chaúng sanh, khaåu haønh chaúng sanh, yù haønh chaúng sanh; Thí Ba-la-maät chaúng sanh cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng chaúng sanh. Naøy

Xaù-lôïi-phaát! Do nhaân duyeân aáy, toâi öa noùi phaùp voâ sanh cuõng öa noùi töôùng voâ sanh vaø ngoân ngöõ öa noùi aáy cuõng baát sanh. LUAÄN: Luaän giaû noùi: Baáy giôø, Xaù-lôïi-phaát bieát Tu-boà-ñeà öa noùi khoâng khoù neân hoûi raèng: Neáu töôùng heát thaûy phaùp baát sanh, vaäy töôùng aáy laøm sao chöùng ñöôïc? Duøng phaùp sanh chöùng ñöôïc hay duøng phaùp baát sanh chöùng ñöôïc? Neáu duøng phaùp sanh chöùng ñöôïc, thì phaùp sanh laø hö doái, oâng ñaõ duøng caùc lyù do ñeå phaù. Laïi khoâng theå laáy phaùp sanh thoaùt ñöôïc phaùp sanh? Neáu duøng voâ sanh maø chöùng ñöôïc, thì voâ sanh chöa coù töôùng phaùp, khoâng theå duøng ñeå chöùng, laøm sao chöùng ñöôïc? Tu-boà-ñeà khoâng thoï nhaän caû hai phaùp vì ñeàu coù loãi, nhö tröôùc noùi. Xaù-lôïi-phaát suy nghó raèng: Trong Kinh Phaät daïy hai phaùp thu nhieáp heát thaûy phaùp, hoaëc höõu vi hoaëc voâ vi; sanh laø höõu vi, voâ sanh laø voâ vi. Nay Tu-boà-ñeà xa lìa hai phaùp aáy, laøm sao noùi ñeán vieäc ñaéc ñaïo? Suy nghó nhö vaäy roài hoûi Tu-boà-ñeà: Khoâng coù vieäc ñaéc ñaïo ö? Tu-boà-ñeà laø ñaïi A-la-haùn, thöïc haønh Tam-muoäi Voâ traùnh baäc nhaát, chæ vì Boà-taùt neân thuyeát phaùp voâ sanh aáy, sao oâng khôûi taø kieán noùi khoâng ngöôøi ñaéc ñaïo? Theá neân noùi coù bieát coù ñöôïc, bieát vaø ñöôïc töùc laø teân khaùc cuûa chöõ ñöôïc ñaïo quaû. Tu-boà-ñeà sôï traùi vôùi lôøi noùi ôû tröôùc neân noùi khoâng do hai phaùp, maø chæ vì theá tuïc neân noùi coù Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Phaät. Vì sao? Vì heát thaûy caùc phaùp thaät khoâng coù töôùng ngaõ, nay duøng ngaõ maø phaân bieät töø Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Phaät, aáy laø theo phaùp theá tuïc. Laïi nöõa, vì chöa ñöôïc phaùp khoâng, neân noùi aáy laø thieän, aáy laø baát

thieän, aáy laø höõu vi, aáy laø voâ vi v.v... Coøn trong ñeä nhaát nghóa, khoâng coù chuùng sanh neân khoâng coù Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Phaät; vì phaùp khoâng, neân khoâng coù quaû Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Phaät ñaïo. Thaùnh nhaân, Thaùnh phaùp coøn hö doái khoâng coù ñònh thaät, huoáng gì nghieäp vaø quaû baùo ngöôøi phaøm saùu neûo. Hoûi: Tu-boà-ñeà ñaõ duøng moãi moãi nhaân duyeân quyeát ñònh noùi veà phaùp baát sanh sao nay Xaù-lôïi-phaát coøn hoûi phaùp baát sanh hay phaùp sanh sanh? Ñaùp: Tu-boà-ñeà treân kia noùi nhaân duyeân ñaéc ñaïo, neân Xaù-lôïi-phaát nhaän ñöôïc yù Tu-boà-ñeà tuy noùi phaùp voâ sanh phaù heát thaûy phaùp, laø vì nhaân duyeân neân noùi maø taâm khoâng chaáp tröôùc phaùp voâ sanh, theá neân laïi hoûi. Laïi vì phaùp aáy thaäm thaâm, muoán khieán ngöôøi nghe hieåu ñöôïc roõ raøng, neân laïi hoûi. ÔÛ treân hoûi phaùp tu haønh ñaéc ñaïo, nay hoûi heát thaûy phaùp laøm sao sanh. Duøng tueä nhaõn bieát heát thaûy phaùp ñeàu chaúng sanh, nhöng hieän thaáy caùc phaùp sanh, neân laïi hoûi laøm sao sanh. Tu-boà-ñeà ñaùp: Caû hai vieäc ñeàu chaúng phaûi. Neáu sanh sanh, phaùp sanh ñaõ sanh, khoâng caàn phaûi sanh nöõa, neáu chaúng sanh sanh, phaùp sanh chöa coù neân khoâng caàn sanh. Neáu baûo khi sanh, moät nöûa sanh, moät nöûa khoâng sanh, aáy cuõng chaúng sanh. Neáu laø nöûa phaàn sanh thì ñaõ sanh roài, neáu laø nöûa phaàn chöa sanh thì khoâng sanh. AÁy laø Tu-boà-ñeà khoâng duøng maét thòt thaáy, vì khoâng thoâng ñaït neân caû hai phaùp ñeàu khoâng chaáp thuû, chæ noùi

sanh aáy nhö huyeãn nhö moäng, töø hö doái phaùp sanh, neân lìa, neân khoâng thuû töôùng. Xaù-lôïi-phaát hoûi: Nhöõng phaùp gì caû hai ñeàu khoâng chaáp thuû? Tu-boà-ñeà duøng theo theá ñeá neân noùi saéc cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng roát raùo chaúng sanh, töôùng "Khoâng" töï nhieân, khoâng muoán khieán trong thaät töôùng coù sanh, neáu veà theá ñeá hö doái coù theå coù sanh, sanh nhö huyeãn hoùa. Trong ñaây noùi nhaân duyeân cuûa chaúng sanh laø chaúng hôïp, chaúng taùn. Coù ngöôøi noùi: Sanh vôùi phaùp gioáng nhau, sanh laø thöôøng, coøn phaùp ñöôïc sanh laø voâ thöôøng, theá neân laïi hoûi. Ngöôøi ñaùp laïi cho sanh vaø phaùp chaúng khaùc, neáu noùi phaùp sanh laø ñaõ noùi töôùng sanh, sanh chaúng sanh, nhö treân noùi. Xaù-lôïi-phaát nghe Tu-boà-ñeà noùi, bieát taâm Tu-boà-ñeà öa phaùp voâ sanh, neân noùi vôùi Tu-boà-ñeà raèng: OÂng thaät öa noùi phaùp voâ sanh. Tu-boà-

ñeà lieàn nhaän caâu hoûi aáy, taâm cuõng khoâng theïn. Vì sao? Vì luaän nghò aáy khoâng theå phaù, khoâng coù loãi. Sao bieát? Tu-boà-ñeà töï noùi khoâng coù phaùp coù theå hôïp, khoâng coù phaùp coù theå taùn, khoâng saéc, khoâng hình, khoâng ñoái, moät töôùng, ñoù laø voâ töôùng, töôùng khoâng coøn khoâng chaáp thuû, huoáng gì caùc töôùng. Xaù-lôïi-phaát laïi khen ngôïi: OÂng öa noùi phaùp voâ sanh vaø ngoân ngöõ ñeàu voâ sanh, aáy thaät thanh tònh. Neáu chính ñöông öa noùi vaø ngöõ ngoân chaúng phaûi voâ sanh, chæ noùi ngoaïi vaät voâ sanh, thì chaúng phaûi thanh tònh. Tu-boà-ñeà lieàn laïi thoï nhaän lôøi khen ngôïi aáy, ñaùp laïi Xaù-lôïi-phaát raèng: Chaúng phaûi chæ öa noùi vaø ngöõ ngoân laø voâ sanh, maø saéc cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng, cuõng ñeàu laø voâ sanh. KINH: Baáy giôø, Xaù-lôïi-phaát noùi vôùi Tu-boà-ñeà raèng: Tu-boà-ñeà xöùng ñaùng ôû treân heát nhöõng ngöôøi thuyeát phaùp. Vì sao? Vì Tu-boà-ñeà tuøy choã hoûi ñeàu ñaùp ñöôïc caû. Tu-boà-ñeà ñaùp: Vì caùc phaùp khoâng coù choã nöông. Xaù-lôïi-phaát hoûi Tu-boà-ñeà: Laøm sao caùc phaùp khoâng coù choã nöông? Tu-boà-ñeà ñaùp: Saéc taùnh thöôøng khoâng, khoâng nöông trong, khoâng nöông ngoaøi, khoâng nöông giöõa; thoï, töôûng, haønh, thöùc thöôøng khoâng, khoâng nöông trong, khoâng nöông ngoaøi, khoâng nöông giöõa. Maét, tai, muõi, löôõi, thaân, taùnh yù thöôøng khoâng, khoâng nöông trong, khoâng nöông ngoaøi, khoâng nöông giöõa; taùnh saéc thöôøng khoâng, cho ñeán taùnh phaùp thöôøng khoâng, khoâng nöông trong, khoâng nöông ngoaøi, khoâng nöông giöõa. Taùnh Thí Ba-la-maät thöôøng khoâng, cho ñeán taùnh Baùt-nhaõ Ba-la- maät thöôøng khoâng, khoâng nöông trong, khoâng nöông ngoaøi, khoâng nöông giöõa. Taùnh Noäi khoâng thöôøng khoâng, cho ñeán taùnh voâ phaùp höõu phaùp khoâng thöôøng khoâng, khoâng nöông trong, khoâng nöông ngoaøi, khoâng nöông giöõa. Xaù-lôïi-phaát! Boán nieäm xöù taùnh thöôøng khoâng, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng taùnh thöôøng khoâng, khoâng nöông trong, khoâng nöông ngoaøi, khoâng nöông giöõa. Xaù-lôïi-phaát! Do nhaân duyeân aáy, heát thaûy caùc phaùp khoâng choã nöông, vì taùnh thöôøng khoâng. Nhö vaäy, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt khi tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân thanh tònh saéc, thoï, töôûng, haønh, thöùc, cho ñeán neân thanh tònh Trí nhaát thieát chuûng. Xaù-lôïi-phaát hoûi Tu-boà-ñeà: Boà-taùt ma-ha-taùt laøm sao khi tu saùu Ba- la-maät

thanh tònh Boà-taùt ñaïo?

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 53 590

Tu-boà-ñeà ñaùp: Coù Thí Ba-la-maät theá gian, coù Thí Ba-la-maät xuaát theá gian; Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät, Thieàn Ba- la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät coù theá gian, coù xuaát theá gian. Xaù-lôïi-phaát hoûi Tu-boà-ñeà: Theá naøo laø Thí Ba-la-maät theá gian, theá naøo laø Thí Ba-la-maät xuaát theá gian? Tu-boà-ñeà ñaùp: Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt laøm thí chuû hay cuùng thí cho Sa-moân, Baø-la-moân, ngöôøi ngheøo cuøng, keû aên xin, caàn aên cho aên, caàn uoáng cho uoáng, caàn aùo cho aùo; ñoà naèm, giöôøng neäm, phoøng nhaø, höông hoa, anh laïc, thuoác thang, caùc thöù caàn duøng ñeå nuoâi soáng, hoaëc vôï con, quoác thoå, ñaàu maét, tay chaân, chi tieát, vaät trong ngoaøi ñeàu laáy caáp thí. Khi thí nghó raèng: "Ta cho kia nhaän, ta khoâng xan tham, ta laø thí chuû, ta coù theå boû heát thaûy vaät, ta theo lôøi Phaät daïy boá thí, ta tu Thí Ba-la-maät". Laøm vieäc boá thí nhö vaäy roài, duøng phaùp coù ñöôïc cho heát thaûy chuùng sanh chung höôûng, hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, nghó raèng: "Nhaân söï boá thí naøy maø khieán cho chuùng sanh ñöôïc caùi vui ñôøi naøy, sau seõ khieán ñöôïc vaøo Nieát-baøn". Ngöôøi aáy boá thí nhö vaäy coù ba ñieàu chöôùng ngaïi: Laø töôùng ta, töôùng ngöôøi khaùc, töôùng boá thí. Chaáp tröôùc ba töôùng aáy maø boá thí, aáy goïi laø Thí Ba-la-maät theá gian. Vì nhaân duyeân gì neân goïi laø theá gian? Vì khoâng ñoäng, khoâng xuaát ñoái vôùi theá gian neân goïi laø Thí Ba-la-maät theá gian. Theá naøo goïi laø Thí Ba-la-maät xuaát theá gian? Ñoù laø ba phaàn ñöôïc thanh tònh. Theá naøo laø ba? Laø Boà-taùt ma-ha-taùt khi boá thí, ta khoâng theå coù ñöôïc, khoâng thaáy ngöôøi thoï nhaän vaø vaät boá thí khoâng theå coù ñöôïc, cuõng khoâng troâng quaû baùo. AÁy goïi laø Boà-taùt Thí Ba-la-maät ba phaàn thanh tònh. Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt khi boá thí cho taát caû chuùng sanh, töôùng chuùng sanh cuõng khoâng theå coù ñöôïc, laáy söï boá thí aáy hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc cho ñeán khoâng thaáy töôùng phaùp vi teá. Xaù-lôïi-phaát! AÁy goïi laø Thí Ba-la-maät xuaát theá gian. Vì sao goïi laø xuaát theá gian? Hay ñoäng hay xuaát ñoái vôùi theá gian neân goïi laø Thí Ba-la-maät xuaát theá gian. Giôùi Ba-la-maät coù choã nöông laø Giôùi Ba-la-maät theá gian, khoâng choã nöông laø Giôùi Ba-la-maät xuaát theá gian. Caùc nghóa khaùc cuõng noùi nhö Thí Ba-la-maät. Nhaãn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät coù choã nöông goïi laø theá gian, khoâng coù choã nöông goïi laø xuaát theá gian. Caùc nghóa khaùc cuõng noùi nhö Thí Ba-la-maät. Nhö vaäy, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt khi tu haønh saùu Ba-la-maät,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 53 591

laøm thanh tònh ñaïo Boà-taùt. Xaù-lôïi-phaát hoûi Tu-boà-ñeà: Laøm sao Boà-taùt ma-ha-taùt vì ñaïo Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Tu-boà-ñeà ñaùp: Tu Boán nieäm xöù laø Boà-taùt ma-ha-taùt vì ñaïo Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, cho ñeán tu Taùm Thaùnh ñaïo phaàn, moân giaûi thoaùt, khoâng moân giaûi thoaùt voâ töôùng, moân giaûi thoaùt voâ taùc; noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu

phaùp khoâng, heát thaûy moân Tam-muoäi, heát thaûy moân Ñaø-la-ni, Phaät möôøi löïc, Boán ñieàu khoâng sôï, Boán trí voâ ngaïi, Möôøi taùm phaùp khoâng chung, Ñaïi töø Ñaïi bi. Xaù-lôïi-phaát! AÁy goïi laø Boà-taùt ma-ha-taùt vì ñaïo Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. LUAÄN: Hoûi: Naêm traêm A-la-haùn, Phaät ñeàu thoï kyù cho laø ñeä nhaát, nhö Xaù-lôïi-phaát trí tueä ñeä nhaát, Muïc-kieàn-lieân thaàn tuùc ñeä nhaát, Ma-ha Ca-dieáp tu haïnh ñaàu ñaø ñeä nhaát, Tu-boà-ñeà ñöôïc Voâ traùnh Tam-muoäi ñeä nhaát, Ma-ha Ca chieân dieân phaân bieät Tu ña la ñeä nhaát, Phuù-laâu-na ñeä nhaát trong haøng thuyeát phaùp, nay côù sao Xaù-lôïi-phaát laïi khen ngôïi Tu- boà-ñeà xöùng ñaùng ñeänhaát trong haøng thuyeát phaùp? Ñaùp: Phaät duøng Phaät nhaõn quaùn heát thaûy chuùng sanh lôïi caên, ñoän caên, truø löôïng heát thaûy phaùp toång töôùng, bieät töôùng, tuøy choã ñaéc phaùp cuûa hoï maø moãi moãi ñeàu thoï kyù ñeä nhaát, khoâng laàm. Phuù-laâu-na ôû giöõa boán chuùng duøng möôøi hai boä Kinh, theo moãi moãi phaùp moân, moãi moãi nhaân duyeân, thí duï maø noùi, coù theå laøm lôïi ích chuùng sanh ñeä nhaát. Tu- boà-ñeà thöôøng tu Voâ traùnh Tam-muoäi, cuøng vôùi Boà-taùt ñoàng vieäc, kheùo noùi moät thöù phaùp moân khoâng töôùng, hôn Phuù-laâu-na; thí nhö ngöôøi thôï coù nhieàu sôû naêng, sôû naêng nhieàu neân tinh xaûo cuøng khaép, coøn nhö coù ngöôøi coù khaû naêng chuyeân moät vieäc, thì aét cuøng toät caùi ñeïp cuûa noù. Phuù- laâu-na tuy ña naêng song khoâng baèng Tu-boà-ñeà thöôøng öa haønh khoâng töôùng, neân hay kheùo noùi khoâng. Theá neân Xaù-lôïi-phaát nghe Tu-boà-ñeà kheùo noùi nghóa khoâng, lieàn khen ngôïi raèng: OÂng ñaùng laø ñeä nhaát trong haïng ngöôøi thuyeát phaùp. Xaù-lôïi-phaát thaáy Tu-boà-ñeà tuøy choã hoûi ñeàu ñaùp ñöôïc, nhö gioù ñi giöõa khoâng, khoâng gì ngaên ngaïi. Khi aáy Tu-boà-ñeà khoâng nhuùn nhöôøng, khoâng thoï nhaän. Vì sao? Vì an laäp bình ñaúng, chaéc chaén laø töôùng ngöôøi toát. Töôùng ngöôøi toát laø khoâng töï khen, khoâng töï cheâ, cuõng khoâng khen khoâng cheâ ngöôøi khaùc. Neáu töï khen mình, thì chaúng phaûi laø töôùng ñaïi nhaân, khoâng ñöôïc ngöôøi khen môùi töï khen; neáu töï cheâ, aáy laø ngöôøi nònh hoùt; neáu cheâ ngöôøi khaùc, aáy laø ngöôøi deøm pha phaù haïi; neáu khen ngöôøi khaùc, aáy laø ngöôøi dua nònh. Tu- boà-ñeà noùi phaùp voâ sanh neân Xaù-lôïi-phaát tuy khen maø khoâng phaûi nònh

hoùt. Tu-boà-ñeà cho Xaù-lôïi-phaát khen thaät neân khoâng nhuùn nhöôøng. Laïi vì döùt phaùp aùi neân taâm khoâng cao, cuõng khoâng aùi tröôùc, chæ ñaùp veà nhaân duyeân cuûa söï khoâng ngaïi khoâng chöôùng, töùc laø heát thaûy phaùp khoâng coù choã nöông töïa, khoâng coù choã nöông töïa neân khoâng ngaïi khoâng chöôùng. Nghóa khoâng coù choã nöông töïa nhö tröôùc ñaõ noùi. Trong ñaây Tu-boà-ñeà töï noùi vì noäi phaùp khoâng neân saéc khoâng nöông töïa trong; vì ngoaïi phaùp khoâng neân saéc khoâng nöông töïa ngoaøi; vì trung gian khoâng coù neân saêc khoâng nöông töïa trung gian. Nhö saéc, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Vì Boà-taùt bieát taát caû ba coõi voâ thöôøng, khoâng, neân khoâng nöông töïa trong ñoù; khi aáy phieàn naõo döùt, tònh ñöôïc ñaïo Boà-taùt. Theá neân Tu-boà-ñeà noùi, Boà-taùt tu haønh saùu Ba-la-maät, neân tònh saéc cho ñeán tònh Trí nhaát thieát

chuûng. Hoûi: Tònh saéc cho ñeán tònh Trí nhaát thieát chuûng töùc laø tònh Boà-taùt ñaïo, côù gì coøn hoûi? Ñaùp: Boà-taùt hay laøm cho roát raùo khoâng, aáy goïi laø thanh tònh. Vieäc aáy thaâm dieäu, khoâng theå töùc khaéc lieàn ñöôïc, theá neân Xaù-lôïi-phaát Hoûi: Haøng Boà-taùt taân hoïc laøm sao tu ñaïo phöông tieän ban ñaàu ñoù? Tu-boà-ñeà ñaùp: Neáu Boà-taùt tu ñöôïc hai thöù Ba-la-maät, thì saùu Ba-la-maät laø baét ñaàu môû ñaïo Boà-taùt, duøng voâ sôû ñaéc khoâng maø tu Ba möôi baûy phaåm laø môû Phaät ñaïo. Tònh goïi laø môû, nhö tröø khöû choâng gai treân ñöôøng ñi, goïi laø môû ñöôøng. Nhöõng gì laø hai thöù Ba-la-maät? 1. Theá gian, 2. Xuaát theá gian. Theá gian laø Tu-boà-ñeà töï noùi nghóa raèng: Caàn aên cho aên v.v... nhö ñaõ noùi ôû ñaàu phaåm. Neáu luùc boá thí maø coù choã nöông töïa, thì nhö ngöôøi giaø beänh nöông töïa söùc ngöôøi khaùc môùi coù theà ñi ñöùng ñöôïc. Ngöôøi boá thí xa lìa trí tueä thaät, taâm löïc moûng ít, cho neân nöông töïa. Nöông töïa laø, thaân ta, taøi vaät, ngöôøi nhaän, taâm chaáp tröôùc thuû töôùng phaùp aáy, sanh caùc phieàn naõo kieâu maïn v.v... aáy goïi laø theá gian, khoâng ñoäng khoâng xuaát. Ñoäng laø nhu thuaän nhaãn. Xuaát laø voâ sanh nhaãn. Trong phaùp Thanh-vaên, ñoäng laø baäc höõu hoïc, xuaát laø baäc voâ hoïc. Caùc nghóa cuûa naêm Ba-la-maät kia cuõng nhö vaäy. AÁy goïi laø baét ñaàu môû ñaïo Boà-taùt. Hoûi: Ñaïo Boà-taùt töùc laø Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, côù sao coøn hoûi? Ñaùp: Luùc laøm Boà-taùt phaûi coù ñaïo. Phaät ñaõ ñeán choã khoâng caàn ñaïo, ñaïo aáy vì ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, neân goïi laø ñaïo Boà-

ñeà. Boà-taùt tu haønh ñaïo aáy neân goïi laø ñaïo Boà-taùt. Trong ñaây Phaät daïy daïo xa laø ñaïo Boà-taùt, saùu Ba-la-maät; daïo gaàn laø ñaïo Boà-ñeà, Ba möôi baûy phaåm. Trong saùu Ba-la-maät, Boá thí, Trì giôùi laø taïp neân xa; Ba möôi baûy phaåm chæ coù Thieàn ñònh, Trí tueä neân gaàn. Saùu Ba-la-maät coù theá gian, xuaát theá gian xen laãn neân xa; Ba möôi baûy phaåm, ba giaûi thoaùt moân v.v... cho ñeán Ñaïi töø Ñaïi bi, roát raùo thanh tònh neân gaàn. Laïi nöõa, ñaïo Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc laø töø ñòa vò môùi phaùt taâm cho ñeán ñòa vò Kim cang Tam-muoäi, trung gian ñoù vì tu haïnh Boà-ñeà, Boà-taùt ñeàu goïi laø ñaïo Boà-ñeà. KINH: Baáy giôø, Xaù-lôïi-phaát taùn thaùn Tu-boà-ñeà raèng: Laønh thay, Laønh thay! Theá naøo laø löïc Ba-la-maät? Tu-boà-ñeà ñaùp: Laø löïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì côù sao? Vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay xuaát sanh heát thaûy phaùp laønh, hoaëc phaùp Thanh-vaên, phaùp Bích-chi Phaät, phaùp Boà-taùt, phaùp Phaät. Xaù-lôïi-phaát! Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay nhieáp thoï heát thaûy phaùp laønh, hoaëc phaùp Thanh-vaên, phaùp Bích-chi Phaät, phaùp Boà-taùt, phaùp Phaät. Xaù-lôïi-phaát! Chö Phaät quaù khöù thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, chö Phaät vò lai cuõng thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø seõ chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Xaù-lôïi-phaát! Chö Phaät trong möôøi phöông theá giôùi hieän taïi cuõng thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Xaù-lôïi-phaát! Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt khi nghe noùi Baùt-nhaõ Ba-la- maät, khoâng nghi khoâng vaán naïn, neân bieát Boà-taùt ma-ha-taùt aáy thöïc haønh ñaïo Boà-taùt.

Ñaïo Boà-taùt laø cöùu ñoä heát thaûy chuùng sanh neân taâm khoâng xa boû heát thaûy chuùng sanh, vì khoâng coù sôû ñaéc. Boà-taùt thöôøng neân khoâng xa lìa nieäm aáy, töùc laø nieäm ñaïi bi. Xaù-lôïi-phaát laïi hoûi: Muoán khieán Boà-taùt ma-ha-taùt thöôøng khoâng xa lìa nieäm aáy, töùc laø nieäm ñaïi bi, nhöng neáu Boà-taùt ma-ha-taùt khoâng xa lìa nieäm ñaïi bi, thì heát thaûy chuùng sanh ñeàu seõ laøm Boà-taùt. Vì sao? Tu-boà- ñeà! Vì heát thaûy chuùng sanh cuõng khoâng xa lìa caùc nieäm? Tu-boà-ñeà ñaùp: Laønh thay, laønh thay! Xaù-lôïi-phaát! OÂng muoán vaán naïn toâi maø trôû thaønh nghóa cuûa toâi. Vì sao? Vì chuùng sanh khoâng coù neân nieäm cuõng khoâng coù, taùnh chuùng sanh khoâng coù neân nieäm cuõng laø taùnh khoâng coù; phaùp chuùng sanh khoâng coù neân nieäm cuõng laø phaùp khoâng coù; chuùng sanh lìa neân nieäm cuõng lìa; chuùng sanh khoâng neân nieäm cuõng

khoâng; chuùng sanh khoâng theå bieát neân nieäm cuõng khoâng theå bieát. Xaù-lôïi-phaát! Saéc khoâng coù neân nieäm cuõng khoâng coù; taùnh saéc khoâng coù neân nieäm cuõng laø taùnh khoâng coù; phaùp saéc khoâng coù neân nieäm cuõng laø phaùp khoâng coù; saéc lìa neân nieäm cuõng lìa; saéc khoâng neân nieäm cuõng khoâng; saéc khoâng theå bieát neân nieäm cuõng khoâng theå bieát; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng vaäy. Maét cho ñeán yù, saéc cho ñeán phaùp, ñòa chuûng cho ñeán thöùc chuûng, (Kinh Ñaïi Baùt-nhaõ ghi: Ñòa giôùi, thöùc giôùi – ND), Thí Ba-la-maät cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät, noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, Boán nieäm xöù cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, heát thaûy moân Tam-muoäi, heát thaûy moân Ñaø-la-ni, Nhaát thieát trí, Trí nhaát thieát chuûng, cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc khoâng coù neân nieäm cuõng khoâng coù, cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc khoâng theå bieát neân nieäm cuõng khoâng theå bieát. Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt tu haønh ñaïo aáy, toâi muoán khieán khoâng xa lìa nieäm aáy, töùc laø nieäm ñaïi bi. Baáy giôø, Phaät taùn thaùn Tu-boà-ñeà raèng: Laønh thay, laønh thay! Boà-taùt ma-ha-taùt coù noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng neân noùi nhö vaäy. Nhö oâng noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñeàu vaâng thöøa yù Phaät. Boà-taùt ma-ha-taùt hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân nhö lôøi oâng noùi maø hoïc. Khi Tu-boà-ñeà noùi phaåm Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy, ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi chaán ñoäng saùu caùch. Phöông ñoâng voït leân, phöông taây chìm xuoáng; phöông taây voït leân, phöông ñoâng chìm xuoáng; phöông nam voït leân, phöông baéc chìm xuoáng, phöông baéc voït leân, phöông nam chìm xuoáng; ôû giöõa voït leân, hai beân chìm xuoáng; hai beân voït leân, ôû giöõa chìm xuoáng. Baáy giôø Phaät mæm cöôøi. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Vì nhaân duyeân gì neân Phaät mæm cöôøi? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Nhö Ta ôû theá giôùi naøy noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, voâ löôïng A-taêng-kyø theá giôùi chö Phaät ôû phöông ñoâng cuõng vì caùc Boà- taùt ma-ha-taùt maø noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, chö Phaät ôû phöông Nam, Taây, Baéc, boán goùc vaø treân döôùi cuõng noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy. Khi noùi phaåm Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy, möôøi hai na do tha caùc trôøi, ngöôøi chöùng ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn. Khi chö Phaät möôøi

phöông noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy, voâ löôïng A-taêng-kyø chuùng sanh cuõng phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. LUAÄN: Luaän giaû noùi: Xaù-lôïi-phaát nghó raèng: Tu-boà-ñeà phaân bieät noùi roõ saùu Ba-la-maät theá gian, xuaát theá gian vaø Boà-ñeà ñaïo raát lôïi ích cho chuùng sanh neân hoan hyû taùn thaùn: Laønh thay, laønh thay! Noùi laïi hai laàn

laø toû söï hoan hyû cuøng toät. Hoûi: AÁy laø do löïc cuûa Ba-la-maät naøo? Ñaùp: Tu-boà-ñeà suy nghó raèng: Trong taát caû taâm soá phaùp, tröø trí tueä, khoâng coù taâm soá naøo coù khaû naêng phaân bieät döùt nghi, môû loái nhö vaäy. Trong caùc Ba-la-maät, neáu lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät töï mình khoâng theå thaønh töïu, huoáng gì coù theå phaân bieät môû loái? Suy nghó nhö vaäy roài, ñaùp Xaù-lôïi-phaát raèng: Ñoù laø löïc cuûa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, nhö tröôùc ñaõ noùi. trong caùc phaùp khoâng coù ngaõ, khoâng coù keû bieát, khoâng coù keû thaáy. Nay ñem ñieàu aáy laøm chöùng bieát ñoù laø löïc cuûa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, chaúng phaûi löïc cuûa Phaät, chaúng phaûi löïc cuûa Tu-boà-ñeà. Vì sao? Tu-boà-ñeà noùi lyù do vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät xa lìa hai beân ñoaïn thöôøng, coù, khoâng v.v... hay phaùt sanh taát caû phaùp laønh, ñoù laø töôùng ñònh, töôùng cöùng chaéc khoâng hoaïi cuûa phaùp ba thöøa. Laïi, Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ löôïng voâ bieân neân coù theå nhieáp thuï taát caû phaùp laønh, nhö bieån lôùn hay naïp thuï traêm soâng nghìn doøng. Phaùp laønh ba thöøa laø, Saùu Ba-la-maät, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung. Möôøi phöông ba ñôøi chö Phaät thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân ñeàu chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Tuy thöïc haønh caùc Ba-la-maät kia, maø Baùt-nhaõ Ba-la-maät môùi laø toái toân quí, coù naêng löïc thoâng ñaït. Thí nhö hoøa hôïp thuoác xoå, vò baõ ñaäu maïnh hôn caû. Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng nhö vaäy, tuy hoøa hôïp vôùi caùc Ba-la-maät kia, nhöng phaù caùc phieàn naõo, taø kieán, xaû boû hyù luaän thì löïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät hôn caû. Vì vaäy, neân noùi ñeàu laø löïc cuûa Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Moãi moãi taùn thaùn Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø vi dieäu thaäm thaâm, vaäy ai hay tu haønh, tuøy thuaän, töông öng Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Ñaùp: Nhöõng Boà-taùt trong voâ löôïng ñôøi chöùa nhoùm caùc phöôùc ñöùc, lôïi caên, phieàn naõo bò beû moûng; tuy chöa ñeán ñòa vò baát thoái, song nghe noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät lieàn tin thoï thaâm nhaäp. Ngöôøi coù töôùng thoâng ñaït nhö vaäy, thì coù theå thöïc haønh ñaïo Baùt-nhaõ Ba-la-maät, nghóa laø cöùu ñoä heát thaûy chuùng sanh, khieán xa lìa öu naõo theá gian, vì taâm ñaïi bi neân khoâng boû heát thaûy chuùng sanh. Boà-taùt thöôøng khoâng neân xa lìa taâm ñaïi bi vaø nieäm roát raùo khoâng, roát raùo khoâng, thì phaù caùc phieàn naõo theá gian, thò hieän Nieát-baøn; maø taâm ñaïi bi daãn daét khieán trôû laïi vaøo trong thieän phaùp, ñeå lôïi ích cho chuùng sanh. Baáy giôø Xaù-lôïi-phaát naïn hoûi Tu-boà-ñeà: Neáu Boà-taùt khoâng lìa nieäm ñaïi bi vaø nieäm roát raùo khoâng aáy, thì taát caû chuùng sanh ñeàu seõ laøm Boà- taùt. Vì sao? Vì roát raùo khoâng, thì voâ töôùng, khoâng phaân bieät, khoâng leõ Boà-taùt coù nieäm ñaïi bi, coøn chuùng sanh khoâng coù nieäm ñaïi bi. Neáu coù

thì heát thaûy chuùng sanh neân chung coù, neáu khoâng thì Boà-taùt cuõng neân khoâng? Tu-boà-ñeà ñaùp: OÂng muoán naïn hoûi toâi maø trôû laïi giuùp thaønh nghóa cuûa toâi. Vì sao? Vì caùc phaùp töôùng roát raùo khoâng, neân chuùng sanh cuõng khoâng, chuùng sanh khoâng neân nieäm roát raùo khoâng cuõng khoâng. Neáu caùc phaùp roát raùo khoâng, thì ñaâu coù chuùng sanh thaät khoâng maø naïn hoûi toâi raèng: Chuùng sanh khoâng lìa nieäm aáy, thì ñeàu seõ laøm Boà-taùt! Theá neân noùi chuùng sanh khoâng coù neân nieäm roát raùo khoâng cuõng khoâng coù. Chuùng sanh khoâng coù töï taùnh, chuùng sanh lìa, chuùng sanh khoâng, chuùng sanh khoâng theå bieát, nieäm roát raùo khoâng cuõng khoâng. Saéc cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc cuõng nhö vaäy. Hoûi: Trong ñaây nieäm laø khoâng lìa nieäm ñaïi bi, côù sao noùi khoâng lìa nieäm roát raùo? Ñaùp: Boà-taùt khoâng lìa nieäm aáy, taâm khoâng boû chuùng sanh, vì duøng voâ sôû ñaéc laøm phöông tieän vaäy. Voâ sôû ñaéc khoâng vaø roát raùo khoâng, teân khaùc maø nghóa moät. Voâ sôû ñaéc khoâng; voâ sôû ñaéc khoâng ôû ñaàu, roát raùo khoâng ôû sau; vì roát raùo khoâng laø lôùn, neân sanh taâm bi cuõng lôùn. Ñaïi bi, nhö trong Kinh A Sai Maïc noùi coù ba thöù bi: Laø chuùng sanh duyeân, phaùp duyeân vaø voâ duyeân. Voâ duyeân bi, töø roát raùo khoâng phaùt sanh, laáy ñoù maø giaûi söï naïn vaán cuûa Xaù-lôïi-phaát. Phaät aán chöùng lôøi noùi aáy neân taùn thaùn “Laønh thay!”. Neáu muoán giaûi noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, haõy neân nhö oâng noùi. Baáy giôø ôû trong chuùng, haøng Trôøi, ngöôøi, Boà-taùt nghó raèng: Baùt-nhaõ Ba-la-maät raát saâu, ba ñôøi chö Phaät ñeàu töø trong ñoù xuaát sanh, Tu-boà-ñeà laø ngöôøi Tieåu thöøa, taïi sao Phaät taùn thaùn, muoán noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, haõy neân nhö oâng noùi, vì theá neân tieáp ñeán noùi: Tu-boà-ñeà noùi ñeàu vaâng thöøa yù Phaät. Giaû söû nhö Di-laëc Boà-taùt, Phaïm-thieân vöông v.v... khoâng nöông theo yù Phaät coøn khoâng theå hoûi, huoáng gì Tu-boà-ñeà ôû tröôùc Phaät maø coù theå töï do noùi. Caùc Boà-taùt muoán hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng neân nhö oâng noùi maø hoïc. Khi noùi phaåm aáy, ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi chaán ñoäng saùu caùch laø, luùc aáy ôû trong hoäi chuùng coù nhieàu Boà-taùt phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, ñeàu seõ laøm Phaät. Phaät laø chuû lôùn cuûa trôøi ñaát, ñòa thaàn hoan hyû chuû ta nay xuaát sanh neân khieán quaû ñaát ñoäng maïnh. Laïi nöõa, ngöôøi coù taâm tin Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu, laø hy höõu coù ñöôïc, neân ngöôøi aáy do nhaân duyeân phöôùc ñöùc maø caûm gioù lôùn laøm rung ñoäng nöôùc, nöôùc ñoäng neân ñaát ñoäng.

Laïi nöõa, ñaïi Long vöông ôû döôùi ñaát muoán ñeán nghe Baùt-nhaõ Ba-la- maät, töø nöôùc ñi ra cho neân nöôùc ñoäng, nöôùc ñoäng neân ñaát ñoäng. Laïi nöõa, do thaàn löïc cuûa Phaät khieán ñaát ñoäng, vì muoán khieán moïi ngöôøi taêng loøng tin vui Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoù thaáy khoù bieát. Ngoaøi ra, nhaân duyeân laøm ñaát ñoäng, nhö tröôùc ñaõ noùi, coøn trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân laø Ta noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, möôøi phöông chö Phaät cuõng noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, möôøi hai na do tha trôøi ngöôøi ñöôïc ñòa vò baát thoái, vaøo phaùp vò, theá neân ñaát ñoäng. Laïi, chuùng sanh trong möôøi phöông theá giôùi, cuõng phaùt taâm Voâ

thöôïng ñaïo, theá neân ñaát ñoäng. Baáy giôø chö Thieân cuõng coù raûi caùc thöù hoa sen vaø caùc taïp höông, aùo trôøi, loïng trôøi, ngaøn vaïn thöù kyû nhaïc trôøi. Caùc Long vöông töø boán bieån nöôùc lôùn voït leân vaø caùc Daï-xoa, La saùt v.v... ñeàu sanh taâm töø, chaáp tay taùn Phaät. Laïi khi Phaät mæm cöôøi, voâ löôïng aùnh saùng truøm khaép möôøi phöông caùc theá giôùi nhieàu nhö haèng haø sa, coù baáy nhieâu vieäc hy höõu. Noùi toùm laïi thì ñaát ñoäng ñeàu do noùi thaät töôùng caùc phaùp, töùc laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.